

(המשך עמוד 37)

למשימה העיקרית - כיבוש לטרון. מספר דו של הגודל היה צבי גרמן (שעור רבות לכתיבת סיפורו של יצחקי, היות ובמשך שנים היה אחד ממושמצי הקרב על לטרון).

גרמן לא השתתף בקרב. בשעה 20.00 התמוטט והתעלף. רופא החטיבה, פיקודי ומג"דים אחרים, שיכנעו את גרמן הצגים שלא ייצא לקרב.

אחרי מאמצים שיוכנוע מרובים הסכים לכך גרמן. בתנאי שהיים לסקוב יקבל את הפיקוד על גודו. לסקוב, שכבר ניכוח בנסיבות דומות בעת שקיבל את הפיקוד על גודו 73 כצב, בניהם צריך להשתתף בקרב זה הסכים. לשמש כ"יועץ" ליד הסמג"ד, נתן אורנשטיין.

גודו עצמו היה, כהגדרת יצחקי, "גדוד מצויין של צב, גודו ש" ידע לפעול בשטח, גודו שיצא לי קרב אבוד מראש. היציאה לקרב יום בלטרון היתה ככתיבת קרב התאבדות, קרב הארקורי".

כך יצאו 700 חיילים של צה"ל להילחם נגד מיתחם החטיבה של הלגיון הערבי, שבו היו מוצבים 1500 לוחמים. ההתמקדו בשטח טופוגרפי ידני.

קרביוס זה נוהל בידי המג"דים שישבו

במרחק של חמישה ק"מ מזירת הקרב. ובמח"ט שישב במרחק של 10 ק"מ. המג"דים והמח"ט לא היו מסוגלים להשי

אלוף לסקוב הוא קדוש!

פיע על מהלכיה הקרב, או אפילו לקרוא את מפת הקרב. חיים לסקוב היה המפקד הבכיר בשטח, והוא שניהל את הקרב הראשון, המכונה בעגת לוחמי תש"ח "יום שלישי השחור".

מרגל בחטיבה 7

נוסף על כל הגורמים המכשילים את חטיבה 7 בקרב זה, בא עוד גורם בלתי צפוי, הנחשף לראשונה בסיפורו של יצחקי: קיומו של מרגל בריטי-ירדני במי-קדת חטיבה 7.

המרגל הוא פיטר וולף-ריבק, יהודי ממוצא אנגלי, שהבריטים נידבו אותו "לעלות" ארצה, והוא השתלב במערך הפיקודי של חטיבה 7, שהורכב מבוגרי הצבא הבריטי. על תוצאות חלקו של וולף-ריבק בקרב של "יום שלישי השחור" כותב יצחקי בסיפורו:

"בשלב זה אירע דבר מוזר בתחום המודיעין, שהיו לו השלכות קשות על מהלך הלחימה.

"מסתבר כי המודיעין של חטיבה 7 קיבל מידע מדויק על היערכותו של הלגיון הערבי בלטרון, כולל פרטים טכניים מדוקדקים, ומוטב להביא במיקרה זה את עדותו של בעל הדבר, אלוף (מיל) מאיר זורע, שהיה אז מג"ד 62

בחטיבת עצינוני: "מג"ד בית-חורון העמיד במיוחד לפני קרב בן-יון א' מ"פ על מישלט הכפר בית-מחסיר, צייד אותו בר משקפת הטובה ביותר שנמצאה בירושלים והורה להגן במשך כל שעות היום תצפית מדויקת לעבר הכפר יאלו, רכס התוחמים, דיר אויב, ומזרח מישלט לטרון. כן הורה להגן בקפידה יומן תצפית.

"ערב המיבצע עלה המג"ד למישלט, סקר את השטח לאור הידיעות שבדימו, והחליט שבידיו ידיעות חיוניות ממדרגה ראשונה: מערך מדויק כימעט-בתכלית של יעד חיוני, שיתקף עלידיו כוחותיו. "בו בלילה מניחה וביה התקשר המג"ד ישירות באלחוט עם ק"מ חטיבה 7 והוא ולא אחר) והעביר לו, מילה במילה, גיליון וחצי פוליו של יומן-התצפית הנ"ל, רובו קוארדינטות של מערך כלי-הנשק של האוייב.

"הדו"ח הנ"ל לא הועבר עלי ידי עצינוני לאג"מ, ככתוב במחקר (של ישראל בר), אלא לכתובת ה נכונה ביותר: מודיעין החטיבה. לצערי דו"ח זה לא בא לידי שיי מוש במיבצע הנ"ל. התוצאות ידועות".

בסיפור מביא יצחקי את ההסבר הנעלם לאובדן מידע זה: "ההסבר היחיד לכך הוא, שמקבל-הידיעה, רס"ן פיטר וולף, ששימש כקצין-מיבצעים וקמ"ן בפועל ב- מיפקדת חטיבה 7, לא העביר את הידיעה למח"ט. וולף שהיה מתנדב מבריטניה, התגלה כסוכן בריטי-ירדני. הוא נלכד בשעת-מיבצע ב-14 ביולי 1948, בעת מיבצע דקל, כאשר ניסה לבצע מעשה בגידה מחושב נוסף, ולחבל בהסכם שהורשע בין מפקד חטיבה 7 לדרוזים בשפרעם.

המח"ט החדש, בן דונקלמן, השפך את מעשה-הבגידה 10 דקות לפני פתיחת ההתקפה, וכך נחשף פרצופו של וולף כן מוסף דונקלמן: "איש זה לחם בשו רות החטיבה בלטרון. השדו בו שקיים מגעים עם קצינים בריטיים מהלגיון ה ערבי, סמוך לפני תבוסתה של החטיבה".

צחקי-הגורל הוא שבישיבה של מיפי קדת-החטיבה, בטרם קרב, כאשר המג"דים לא התלהבו מתוכנית-המיבצע, ומג"ד גדוד 32, צבי גרמן, התנגד לה בחריפות וטען כי מדובר בהתקפת-מצח מובהקת, התערב בוויכוח פיטר וולף, שלעג לחששות גרמן ואמר: "אנחנו נעבוד כמו צבא סדיר, ולא כמו כנופיות. אנחנו נחתוך את האוייב כסכין בחמאה חמה עד לרמאללה..."

על חשיפתו של המרגל וולף ועל מחללי המודיעין הקשורים בה, מעיד יצחקי: "כאשר התגלה עניין בגידתו של פיטר וולף בעיקבות הקרב על שפרעם, חקרו אותו ושלחו אותו לבריטניה. זה היה בזיון בלתי-רגיל, שבו מעורבים הרבה אנשים ברמות הגבוהות של הפיקוד, שה טילו מסך-ישן על הפרשה, ולא הצלחתי לכן לחשוף ממנה עוד.

"פרשה זו מעידה, שהמודיעין בצה"ל, שהיה אז בחיתוליו, היה כושל - אני סבור שהמודיעין כי צה"ל עד היום הזה הינו מודיעין רע, בניגוד לכל האגדות.

זה, שהוא מצויין כמודיעין קרבי, אבל תמיד ישנן פאשלות בניתוח של החומר, וחמיד הערבים מפערים אותנו - והתחלת המחול של המודיעין ניצניה במלחמת העצמאות."

שרון, מודעי, זנבר

קרב זה נחשב לקרב המפורסם ביותר מקרבות-לטרון. הוא נערך ב-25 במאי, קרב זה היה התקפת-הנגד הראשונה של צה"ל על האוייב. ההתקפה החלה בתקיפות והסתיימה בכישלון מוחץ, אחד הגדולים שצה"ל ידע מעודו.

הקרב היה אבוד מלכתחילה, עוד לפני שנורתה בו ירייה אחת. את נטל-הקרב נשא גדוד 32, שהייליו היו לוחמים מעולים. חלק ממפקדי גדוד זה הגיעו מאחר יותר לעמדות בכירות בצה"ל ובהנהגה האזרחית. למשל: מ"פ פלוגה ב' אשר לוי, שהיה תתיאלוף ב צה"ל. המ"מ המוביל שלו היה אריק שרון, כיום שר-הביטחון. מ"מ אחר בפלוגה א, חיים בליתיק יצחק מודעי. ביחידה זו, היה גם אחד מגיבורי צה"ל מאוחר יותר, יצחק בן-מנחם, המכונה "גוליבר" (74 המשך בעמוד 74)

"הם איימו עלי ורצו לשחד אותי!"

הקרב על הספר לטרון

יצחקי

הינם חסרי-דמיון, נוטים לספר את האמת. הצרה היא שהמפקדים הבכירים, בעיקר אותם שהתקדמו והפכו פוליטיקאים - רואים את עצמם בעיני ההיסטוריה, וכמו בן שהם מסלפים את הדברים, ומציגים את עצמם באור חיובי, בעוד שאת כל השאר הם מציגים כנבלים, כרשעים וכלא" יוצלחים.

חוקר טוב צריך לבור את הבר מן התבן. לעשות הצלבות של עדויות ולהתי קרב ככל האפשר לאמת האובייקטיבית - אם ישנה כזאת. אבל הניסיון שלי, אומר שהעדויות של מפקדים בכירים הן טוב ייקטיביות לחלוטין, בעיקר לגבי החלק שלהם. דבר נוסף, שהדחים אותי במהלך עבודתם היה, הוא שמפקדים בכירים בצה"ל ידעו בדיוק מה קרה בקרב בשטח שלהם - אבל לא היה להם שמץ של מושג על אמה שהתרחש בגירה סמוכה, או במיבצע שבוצע שבוע לפני כן או שבוע אחרי כן. והחוכמה היתה לתת בפרשת לטרון את המסכת כולה, לצרף את הבתים, ולבנות את בניין-העל.

"אנשי מערכת-הביטחון טענו שסחבתי להם חצי ארכיון, דבר שאינו אפשרי מבחינה טכנית. שמעתי באחד מהטיולים בלטרון סיפור על "מישהו שפרץ בארכיון צה"ל לטיף הסודי" - וזה הייתי צריך להיות אני. מה שנכון הוא שהגעתי אל כל החומר שקיים בארכיון צה"ל.

ברגע שהתברר לאנשי צה"ל שאני משלהם, הם ניסו (א) להפחיד אותי (ב) לשחד אותי - למשל, ראש ענף-ההיסטוריה, שניסה להשתיק אותי, בא אלי ב-73, והציע לי "בוא נעשה עיסה, אתה לא תפרסם את הספר. תפרסם אותו בעבודת מ"א, במסיגרת האוניברסיטה, ואני מתחייב לתת לך עוד חומר, בתנאי, שתעשה את זה במסיגרת צה"ל." (ג) איסור להופיע לפני החיילים, מצב שבו ניתנה הוראה שאסור לי להופיע לפני קורסים צבאיים שונים, מאחר ואני מרעיל א. נפשות החיילים. אבנר שליו, קצין-החינוך הראשי דאו (כיום מנכ"ל המועצה לתרבות ולאמנות) - לחם בכל כוחו כדי למנוע הופעות שלי בצה"ל לפני הפרומים הצבאיים השונים, קורסי-קצינים וקורסי מ"פ. אבל קצינים שפקדו על קורסים אלה יצאו נגד הוראתו באומץ, ולמרות הכל הוזמנת אליהם להוצאות. לפני כח מש שנים השתנתה התמונה..."

11 שנה אחרי שהושלמה גירסתו הראשונה של הספר לטרון, עדיין יש גורמיים במערכת-הביטחון המערערים קשיים לפני הספר, כאשר הביא המ"ל של הספר לפני שבעיים עותק-דוגמה למנהל והוצאת מערכות, שלום סרי, כדי להפיץ את הספר בין קציני-צה"ל, שאלו סרי את המ"ל: "האם לסקוב אינו שושמן בספר זה? בעינינו לסקוב מכובד מאוד! לכן אנינו חייבים לבדוק את הספר, לפני שנשכים להפיצו בין קציני צה"ל."

גיים את הד"ר ישראל בר, שהיה אז בכינת עט-להשכיר, ונתן לו לכתוב פרקי-הספר שנועדו לשפץ את הכתוב. מצאתי הערה של נתנאל לורר על הסבריו של בר: "הכוונה היתה שישראל בר ישפץ את ההיסטוריה ויעשה אותה יפה יותר, לפי טעמים של הממונים עליו..."

זו היתה אחת מנקודות-הפתחה שלי, כאשר התחלתי בחיבור לטרון. ב-1971 הגשתי את הספר הנמור לצנזורה הצבאית, כמקובל. הצנזורה אישרה את הספר, כעבור זמן, לפירסום. אבל מיד הגיע מיכתב-לואוי, שטען כי מכיוון שהייתי עובד-מדינה, עובד-צה"ל - אני הייב לקבל אישור מטעם ועדת-השרים, המא שרת פירסום ספרים של עובדי-ציבור לשעבר. הומינו אותי למשרד-הביטחון

לשיחה עם יוסי צ'חנובר וסגן הפרקליט הצבאי, שניהם ניסו להפחיד אותי, לאיים עלי. למרות זאת, הגשתי את הספר לוועד דת-השרים, שבראשה עמד שר-המישפטים דאו, יעקב-שימשון שפירא. בהתחלה הוא רצה להתיר את הספר לפירסום. אבל ראש מחלקת-ההיסטוריה בצה"ל לחץ נגדו בתוקף, ואמר שזה תקדים מסוכן. כל זה התרחש לפני מילחמת יום-הכיפורים.

אז החלה מערכה מישפטית ממושכת, שבמהלכה עתרתי לבג"צים, דבר שעלה בזמן ובממון. כעבור שלוש שנים היתה הכרעה של ועדת-השרים, שעלי לצנזר חלק גדול מהספר. ליתר דיוק, את כל החומר שהגיע לידיעתי במהלך עבודתי בצה"ל, כולל פרטי-החומר רבים שפורסמו במקומות שונים, אני, כמוכן, לא הייתי מוכן לצנזר והיכתי של-עתי-כושר. עת הכושל עבדתי היתה התחלפות המימסד ועלייתו של לטרון של מימסד שלא היה מעורב בפרשת לטרון. כך, שהספר מת פרסם עכשיו במלואו. בינתיים נוספו בו עוד פרטים, כתוצאה ממחקרים חדשים.

התקנת הספר ריאיוני מאות אנשים, חלקם חוששים עד עצם היום לעורם מחמת עינא-בישא, וביקשו שלא אפרסם כרבים את שם. יש בארץ תופעה של ארכיונים פרטיים שצוברים חומר אשר אינו מצוי בארכיון צה"ל. 95% מהאני שים, שפנתי אליהם, סייעו לי בכריכה ובליקוט החומר, חלקם אף יצאו אותי לשטח, ושיחזרו מהלכים של קרבות, דבר שהם סירבו לעשות עם החוקרים הרישמיים של צה"ל.

כך ראיתי תמונה מלאה, החל מהרמות הגבוהות ביותר וכלה בטוראים. בכלל, לגבי עדי-ראייה יש סיפור שנאפוליאון סיפר בזמנו על כתיבת ההיסטוריה צבאית. הוא אמר שצריך להיזהר מאוד מעדי-ראייה, למשל, הגראנדירים שלו במסע למוסקוה כל מה שהם ראו מרוסי - זה תרמיליהגב של אלה שעמדו לפניו. אני מקוה שנאפוליאון הגוים, נכון שלכל אחד יש הפריומה הצרה שהוא רואה אותה, אבל החיילים הפשוטים, מכיוון שי

אריה יצחקי (37) שירת בצה"ל בענף ההיסטוריה, ועד מהרה הפך מנהלו של ארכיון צה"ל ועוזרו של אברהם אילן, ראש ענף-ההיסטוריה בצה"ל. הוא כתב במסיגרת זו כמה מחקרים, ביניהם הדו"ח הרשמי של צה"ל על מילחמת ששת הימים. השבוע מתפרסם סיפורו לטרון המטרח על הדרך לירושלים, העשוי לזעזע את המימסד הצה"לי.

על כתיבת סיפורו, ועד סיגנון שיעתוב-ההיסטוריה בצה"ל, סיפר יצחקי דרך עומד:

כבר בשירותי הסדיר בענף ההיסטוריה של צה"ל למדתי שההיסטוריה בצה"ל נכיתבת לפי שיקולים פוליטיים, לנגד עיניהם של מחברי ההיסטוריה הצה"לית ניצבים שיקולים פוליטיים ושיקולי קאריירה.

כבר בדו"ח הראשון שכתבתי בצה"ל, כתב לי ראש מחלקת-ההיסטוריה בתגובה: אריה, אריה, איך אתה עושה דברים כאלה? אחרי שאני מחנך אותך! איפה הידילומטיה? אתה רוצה שאני לא אקרי דם בדרגה, שאסולק מהצבא? זה לא יעבור! איך אתה משמיץ אלופים ב צה"ל? בוא, ואני אנסח לך את זה."

על הולו טירס לי את כל הדו"ח שחיברתי, וגדש אותו בכל מיני גוזמאות ובלופים. בעיני זה לא מצא חן, התפטריתי. סירבו לקבל את התפטרותי, הזעיקו אותי אל מוסה פלד, שהיה אז ראש מה"ד - תורת לחימה, שהוא הטיף לי ציונות. חתמתי לעוד חצי שנה, ווא עזבתי. התי לחתי לכתוב את ההיסטוריה הצבאית כפי שהיא צריכה להיכתב, כהיסטוריה. לכן החלטתי לכתוב את לטרון.

היה ברור לי שקרב לטרון הוא קרב מפתח להבנת מילחמת-העצמאות. קרבות אלה היו מיוחדים ושונים. ברור שאילו היו מאפשרים לחטיבה 7 להתארגן במשך כמה ימים נוספים, או מחלפים אותה, כפי שיצא בגאל ידן, בחטיבת גבעתי או אלכסנדרוני - ותוקפים בגישה עוקפת - אפשר היה הצלחתי, ללא הקורבנות הרבים שהוקרבו על מיובח לטרון.

הגירסה הצה"לית הרשמית על קרבות לטרון נועדה לשרת את השקפתו של בן-גוריון, שתבע מהמסכ"ל להפנות את כל המאמצים לשחזור הדרך לירושלים, עמדה שאנשי המסכ"ל נזהרו מלקבלה. הם הבינו שפניהם יש עוד כמה יעדים חשובים לא-פחות.

כאשר נכתבה בשנת 1950 ההיסטוריה של מילחמת-העצמאות עליידי נתנאל לורר ואנשי ענף-ההיסטוריה, היא לא מצאה חן בעיני בן-גוריון. היא לא היתה ההיסטוריה המדויקת, אבל הגישה היתה די-אובייקטיבית. בן-גוריון קרא את זה והודעו. הוא